

Uit de natuurbescherming

Natuurbescherming en ruimtelijke ordening

De laatste maanden heeft de ruimtelijke ordening meer in het brandpunt van de belangstelling gestaan dan ooit tevoren: regelmatig verschenen krantenkoppen over achtbaanswegen, supertankers, nieuwe steden, overspill etc. De aanleiding tot al deze beschouwingen bestond voornamelijk uit de verschijning van een tweetal planologische publikaties over „De ontwikkeling van het westen des lands” en „Randstad en Delta”. De twee rapporten sluiten aardig op elkaar aan, zodat een gelijktijdige bespreking mogelijk is. In het eerste rapport wordt de expansie van de Rotterdamse agglomeratie over de Zuidhollandse eilanden nog buiten beschouwing gelaten, terwijl deze expansie juist het thema van het tweede rapport vormt.

Het is onmogelijk binnen het bestek van één bladzijde ook maar de hoofdgedachten van de publikaties te releveren; daarvoor zij verwezen naar de zeer lezenswaardige rapporten zelf of naar andere besprekingen. Hier beperken we ons tot die aspecten, die voor de lezers van dit tijdschrift in het bijzonder van belang zijn.

In het eerstgenoemde rapport, van de zijde van de Rijksdienst voor het Nationale Plan, geldt onze belangstelling in de eerste plaats de natuurreservaten, recreatiegebieden etc., die in het ontwikkelingsschema zijn opgenomen. Het is dan wat teleurstellend te moeten constateren, dat in het rapport zelf niet over de betekenis van het behoud van natuurreservaten wordt gesproken. Wel is er een aantal vermeld op de kaart van het ontwikkelingsschema, maar deze vertoont (ook) op dit punt nogal wat compromissen. Zo staat bv. de Biesbosch zowel als natuurreservaat als als recreatiegebied aangegeven en, nog vreemder, De Beer zowel als recreatiegebied als als te ontwikkelen zeehavenindustrie-complex! Bij zoveel compromissen verwondert het, dat De Beer niet ook nog eens, en juist, als natuurreservaat is vermeld.

Een tweede bezwaar is, dat ook andere natuurreservaten niet als zodanig zijn aangegeven; zo zijn bijv. de plassengebieden zeer onvolledig gekarteerd. Van de nieuwe recreatiegebieden moeten Oude Maas, Waterland, het Enkhuizer Zand in de nieuwe polder Markerwaard en het Grevelingenbekken worden genoemd. Tenslotte verdienen de bufferstroken tussen de grote steden vermelding. Deze bufferstroken moeten er toe bijdragen de geleding van de Randstad in afzonderlijke agglomeraties te accentueren en zullen kunnen bestaan uit een open agrarisch landschap, waarin bij de vormgeving veel aandacht is besteed aan de recreatiemogelijkheden voor de naburige steding. Overzien we tenslotte het rapport in zijn geheel, dan luidt voor deze aspecten de eindconclusie, dat de recreatievoorzieningen vrij veel — ook creatieve — belangstelling hebben genoten, maar dat het behoud van natuurreservaten weinig aandacht heeft ontvangen.

In het rapport „Randstad en Delta”, een studie over de ontwikkeling van het Zuidhollandse zeehavengebied van de Provinciale Planologische Dienst van Zuid-Holland, is de paragraaf over recreatie en natuur- en landschapsbescherming grotendeels gewijd aan de mogelijkheden van het Grevelingenbekken. Naast pleidooien voor brede bosgordels in de trant van de Brielse Maas, valt het op, dat wordt gesproken over de „dringende eis enkele eilandjes in de Grevelingen tot beschermd natuurgebied te bestemmen, in de hoop daarmee het eventueel verloren gaan van De Beer als natuurmonument van internationale faam en betekenis te compenseren”. De wat cynisch geworden natuurbeschermers zou hier kunnen opmerken, dat sommige planologen blijkbaar meer aandacht hebben voor het — op zeer lange termijn — creëren van nieuwe natuurreservaten dan voor het behouden van de nog bestaande. Zo ware bv. niet over jaren, maar nu te denken aan de Biesbosch als een compensatie van „internationale faam en betekenis”!

Het rapport gaat verder uit van een zekere spreiding van industrie en zeehavenbedrijfs-terrein over Rozenburg en Haringvlietbekken, met als gevolg dat men hoopt op een in hoofdzaak agrarisch blijvend Voorne. Voor de natuurreservaten aldaar zou dit uiteraard gunstig zijn. Wel moet echter reeds thans worden geconstateerd, dat men van economische zijde sceptisch staat tegenover de mogelijkheid van de genoemde spreiding en voornamelijk een ontwikkeling van Rozenburg verwacht. Zou deze laatste visie juist blijken, dan zouden op Voorne ook grote woongebieden moeten ontstaan met alle bezwaren van dien voor Voorne Duin. Het wil ons voorkomen dat de natuurbescherming daarom niet met al te grote gemoedsrust de in het rapport geschetste ontwikkeling kan afwachten.

9 april 1958.

Peter Nijhoff.